

Motion till riksdagen

1988/89:So213

av Lars Werner m.fl. (vpk)

Riksnorm för socialbidrag

Många människor i vårt land behöver samhällets stöd för att klara sitt uppehälle. Under år 1987 utbetalades socialbidrag till 296 800 hushåll. Antalet berörda socialbidragstagare var 539 500 och det totala beloppet som utbetalades var 4 134 miljoner kronor.

Socialtjänstlagen föreskriver att den enskilde skall tillförsäkras en skälig levnadsnivå men överlåter åt kommunerna att avgöra vad som ska rymmas inom det begreppet. Socialhjälpstagarna är också utlämnade till kommunernas bedömningar av vad som är ekonomiskt möjligt i respektive kommun.

Flera kommuner betalar ut för lite pengar i socialbidrag, dvs under socialstyrelsens normer. De som får för lågt socialbidrag kan visserligen överklaga beslutet, men många känner inte till detta eller vågar helt enkelt inte. Något som kommunerna tjänar på.

Normalbeloppet för existensminimum 1988 för ensamstående var 2 091 kronor i månaden. Det motsvarar 97% av basbeloppet. Utöver detta belopp tillkommer ett schablontillägg på 250 kronor per månad för den som har arbetsinkomst på minst 2 500 kronor i månaden. Det innebär att för en person med minst 2 500 kronor i inkomst är normalbeloppet 2 341 kronor eller 109% av basbeloppet.

Motsvarande socialbidragsnorm enligt socialstyrelsens beräkningar, som bygger på konsumentverkets hushållsbudgetar, var 1988 2 475 kronor per månad för ensamstående, dvs 115% av basbeloppet. Skillnaden beror på att denna norm inkluderar sådana flerårsposter som om man räknar med existensminimum tillkommer utöver normalbeloppet. Enbart utgifter för möbler, husgeråd, TV, radio, m m utgör i socialstyrelsens norm 14% av de 115.

Statistiska centralbyrån har i "Statistiska meddelanden S 45 SM 8801" redovisat de vägledande socialbidragsnormerna per den 1 februari 1988. Den allmänna trenden är positiv. Allt fler kommuner har socialbidragsnormer som täcker de vanligaste utgifterna i ett hushåll (bruttonormer) och normer som ligger på en realistisk nivå, dvs som ansluter sig till eller ligger över socialstyrelsens och konsumentverkets beräkningar.

Antalet kommuner på eller över socialstyrelsens nivå, dvs 115% av basbeloppet, har ökat från 131 år 1987 till 146 år 1988. Högst ligger Kalix och Överkalix med 150% och lägst Botkyrka med 93% och Arjeplog med 94%. Långt under existensminimum alltså!

Men det räcker inte att bara se på normens totalsumma. Man måste också ta hänsyn till vilka utgiftsposter som normen ska räkna till, dvs se efter att de inte är flera än de som ingår i existensminimum.

Vid en analys visar det sig att många kommuner med normer på eller strax över nivån för existensminimum manipulerar normen genom att räkna in tunga utgiftsposter som normalt inte borde ingå i normalbeloppet. Normerna ger då inte den skäligen levnadsnivå som socialtjänstlagen ålägger kommunerna att tillförsäkra sina invånare.

Av fem kommuner (i SCB:s redovisning) vars norm understiger existensminimum, och alltså redan av det skälet inte uppfyller lagens bestämmelser, är det tre som dessutom räknar in utgifter för möbler, husgeråd, osv, i normen. Dvs normerna ligger i praktiken ytterligare 14 procent lägre, vilket innebär kring 80% av basbeloppet.

Av de 43 kommuner som har normer på 99–100% av basbeloppet räknar 28 in utgifter för möbler, husgeråd, m m. Deras normer ligger alltså bara skenbart över den kritiska gränsen, existensminimum. I realiteten ligger de 11–12% under! Hälften av de 28 kommunerna räknar dessutom in kostnaderna för lokala resor i normen, kostnader som det tidigare nämnda schablon tillägget är avsett för. Totalt är det 49 kommuner som räknar in kostnader för lokala resor i normen, samtidigt som normen understiger 109% av basbeloppet!

För att komma till rätta med dessa orättvisor mellan olika delar av landet föreslår vpk att regeringen utfärdar bindande normer för socialbidragen i form av en riksnorm.

Diskriminering av handikappade

Enligt lag om allmän försäkring kan handikappersättning utgå till den som på grund av sitt handikapp har betydande merutgifter. Ersättningen är skattefri och ska inte tas upp som inkomst i deklarationen. En förälder som vårdar handikappat barn kan få vårdbidrag. En arvodesdel som är skattepliktig och en merkostnadsdel som är skattefri. Handikappersättning och merkostnadsdelen vid vård av handikappat barn ska inte reducera socialbidraget. De ska alltså inte räknas som inkomst vid beräkning av socialbidrag.

Det gör inte heller merparten av landets 284 kommuner. Men 60 kommuner, drygt var femte alltså, minskar socialbidraget med handikappersättning. Vilket innebär att handikappade människor som bor i dessa kommuner och som behöver socialbidrag, får mindre bidrag än vad de egentligen är berättigade till.

Hemställan

Mot. 1988/89

So213

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen begär att regeringen utarbetar en riksnorm för socialbidrag i enlighet med vad som sägs i motionen.

Stockholm den 19 januari 1989

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Gudrun Schyman (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Hans Petersson (vpk)